NAUJAUSI LIETUVIŠKI TERMINŲ ŽODYNAI

1997 m.

Žurnalistikos enciklopedija / [sudarė G. Burneikienė, D. Dirvonaitė, J. V. Urbonas; redakcinė kolegija: L. Tapinas – pirmininkas ... et al.] – Vilnius: Pradai, 1997. – 606, [1] p.

Šioje enciklopedijoje pateikta apie 600 įvairaus dydžio straipsnių, skirtų žurnalistikos teorijai ir praktikai, visuomenės informavimo priemonėms, žurnalistų technikai, leidybai ir poligrafijai, žurnalistikai gretimoms sritims. Terminų šioje enciklopedijoje nedaug. Jie nekirčiuoti. Kai kurie terminai turi etimologijos aiškinimus.

1998 m.

Aiškinamasis medienos terminų žodynas / ats. red. B. Papreckis. – 2 patais. ir papild. leid. – Kaunas: Technologija, 1998. – 211 p.

Šiame aiškinamajame verčiamajame žodyne pateikiami medienos terminai lietuvių, rusų, vokiečių ir anglų kalbomis ir jų lietuviški apibrėžimai. Pateikiami ir lotyniški medžių pavadinimai. Antrąjį šio žodyno leidimą galima laikyti nauju žodynu, nes pirmasis buvo išleistas prieš 27 metus, antrasis leidimas papildytas naujais medienos ruošos, pjautinės medienos ir lakštinių medienos medžiagų bei baldų gamybos terminais, atsisakyta kai kurių jau nevartojamų pirmojo leidimo terminų ir svetimybių. Lietuviški terminai sukirčiuoti. Jie išdėstyti abėcėline lizdine tvarka. Į žodyną įdėta ir neteiktinų terminų, prie kurių nurodomi taisyklingi terminai. Gale yra anglų-lietuvių, vokiečių-lietuvių, rusų-lietuvių kalbų rodyklės. Žodynas skirtas medienos pramonės specialistams, aukštesniųjų ir aukštųjų mokyklų dėstytojams bei studentams. Žodyno aprobata: „Valstybinė lietuvių kalbos komisija prie Lietuvos Respublikos Seimo neprieštarauja".

Anglų-lietuvių apskaitos terminų žodynėlis = English-Lithuanian dictionary of accounting / R. Bartaška, E. Zaikauskas; Vilniaus universitetas. – [Vilnius]: VU l-kla, 1998. – 89, [1] p.

Šiame verčiamajame aiškinamajame žodynėlyje pateikta apie 700 angliškų apskaitos terminų, jų angliški apibrėžimai ir lietuviški atitikmenys. Dauguma žodynėlyje esančių terminų ir apibrėžimų paimta iš kompiuterinio žodyno DICTIP. Terminai išdėstyti pagal abėcėlę. Lietuviški jų atitikmenys sukirčiuoti. Yra abėcėlinė lizdinė lietuviškų terminų rodyklė. Abėcėlės tvarka kaip lizdiniai pateikiami atskiri žodžiai, o lizde – visi sudėtiniai terminai, kuriuose šis žodis yra. Žodynėlis naudingas aukštųjų ir aukštesniųjų mokyklų dėstytojams ir studentams, buhalteriams, auditoriams, įmonių vadovams.

Anglų-lietuvių kalbų teisės žodynas = English-Lithuanian law dictionary / sudarė O. Armalytė, L. Pažūsis. – Vilnius: Alma littera, 1998. – 524 p.

Tai pirmasis didesnis tokio pobūdžio žodynas. Jame pateikiama apie 24000 žodžių ir junginių, sudarančių kone visų dabartinės anglų ir amerikiečių teisės šakų terminijos pagrindą. Taip pat pateikiama Europos Sąjungos teisei būdingesnių terminų, angliškoje teisinėje literatūroje įsigalėjusių lotynų ir prancūzų kalbų žodžių ir junginių, dažniau pasitaikančių šnekamosios kalbos ar profesinio žargono žodžių. Nemažai yra įvairių sričių ekonomikos terminų. Dėstymas – abėcėlinis lizdinis. Antraštinių žodžių lizduose yra daug daiktavardžių ir veiksmažodžių junginių, kurie ypač reikalingi verčiant. Specifinės teisės sąvokos ir institucijos, neturinčios lietuviškų atitikmenų, aiškinamos plačiau. Lietuviško atitikmens neturintys terminai aiškinami. Lietuviški terminai nekirčiuoti. Paskirtis nenurodyta. Lietuviškų terminų rodyklės nėra.

Antikos žodynas / [iš vok. k. vertė R. Kumžienė, A. Tekorius, A. Trakymas]. – Vilnius: Alma littera, 1998. – 551, [1] p.

Tai populiaraus vokiško žodyno „Wörterbuch der Antike“ dešimtojo leidimo vertimas į lietuvių kalbą. Jame daug informacijos apie antikinio pasaulio kraštus, jų istoriją, buitį, papročius, tikėjimą, literatūrą, meną. Aiškinama terminų etimologija, paprastai neverčiami lotyniški ir graikiški pavadinimai bei posakiai, populiarios sentencijos. Lietuviškame leidime praleistos kai kurios grynai germanistinės

temos, vietoj jų pateikta informacijos apie antikinės kultūros apraiškas Lietuvoje, įdėta iliustracijų. Dėstymas – abėcėlinis. Terminai nekirčiuoti. Enciklopedinis žodynas skirtas ne antikos specialistams, o plačiajam skaitytojų ratui.

Bendravimo etika: žodynėlis / V. Žemaitis; Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas, Lietuvos etinės kultūros draugija „Ethos". – Vilnius: LFSI, 1998. – 113, [1] p.

Šiame aiškinamajame žodynėlyje glaustai aptariama apie 100 bendravimo etikos sąvokų, cituojamos žymių žmonių mintys. Gale įdėta šių žmonių pavardžių rodyklė. Žodynėlyje galima rasti ir bendravimo psichologijos, ir bendravimo etikos sąvokų, nes daugelis jų yra bendros. Kai kurie terminai turi etimologijos paaiškinimus. Antraštiniai terminai nekirčiuoti. Dėstymas – abėcėlinis. Leidinys skirtas etikos dėstytojams ir studentams, vidurinių mokyklų mokytojams ir mokiniams, visiems, besidomintiems elgesio kultūra.

Botanikos vardų žodynas / sudarė R. Jankevičienė; Botanikos institutas. – Vilnius: Botanikos instituto l-kla, 1998. – 523 p.

Šiuo verčiamuoju žodynu buvo siekiama suvienodinti įvairių sričių specialistų ir mėgėjų vartojamus lietuviškus augalų pavadinimus. Stengtasi pateikti daugumos Lietuvoje auginčių, dažnai auginamų dekoratyvinių ir literatūroje populiaresnių augalų vardus. Žodyno pagrindas – J. Dagio redaguotas ir L. Vailionio 1938 m. išleistas „Lietuviškas botanikos žodynas", kurio vardynas buvo praplėstas ir pataisytas. Pagrindinėje dalyje pateikiami lotyniški kiekvienos augalų genties ir rūšies pavadinimai. Genčių vardai ir rūšys gentyse surašyti abėcėlės tvarka. Po šių pavadinimų pateikiama gentį ar rūšį pirmojo aprašiusio autoriaus pavardė. Yra daugumos genčių vardų kilmės ir reikšmės aiškinimas. Dažniausiai pateikiamas vienas lietuviškas pavadinimas, kitų kalbų – vokiečių, anglų ir rusų – atitikmenų kartais pateikiama po kelis. Prie kiekvieno augalo pažymima jo šeima ir klasė (stuomeninių augalų) ar skyrius (dumblių). Santrumpomis ir simboliais pateikta trumpa informacija apie augalų gyvenimo trukmę ir formą, augimo sąlygas, bendrą paplitimą arba kilmės regioną. Lietu-

viški vardai sukirčiuoti. Gale įdėtos lietuviškų, vokiškų, angliškų ir rusiškų vardų rodyklės, būdvardinių lotyniškų rūšies epitetų žodynėlis, lotyniškų augalų vardų autorių sąrašas, žodyne aprašomų augalų sistema. Žodynas naudingas dirbantiems su augalais ar jais besidomintiems. Žodyno aprobata: „Valstybinė lietuvių kalbos komisija prie Lietuvos Respublikos Seimo neprieštarauja".

Cheminė kinetika ir katalizė: terminai ir paaiškinimai / V. Skučas. – [Vilnius]: VU l-kla, 1998. – 132 p.

Ši mokomoji priemonė skirta studijuojantiems fizikinę chemiją, taip pat gali būti naudinga ir magistrantams, doktorantams, kitų fakultetų studentams, susiduriantiems su chemine kinetika ir katalize. Leidinio tikslas – paaiškinti fizikinės chemijos kurso kinetikos ir katalizės skyriuose pasitaikančius terminus. Žodynas – verčiamasis aiškinamasis. Po lietuviškų terminų ir jų aiškinimų pateikiami rusiški, angliški, vokiški ir prancūziški atitikmenys. Gale įdėtos minėtų kalbų terminų rodyklės. Yra nuorodų iš mažiau teiktinų terminų į teiktinus. Dėstymas – abėcėlinis. Lietuviški terminai nekirčiuoti.

Darbo rinkos terminai ir sąvokos / [parengė M. Damidavičius, A. Pocius]; Darbo ir socialinių tyrimų institutas, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba. – [Vilnius]: Agora, 1998. – 199 p.

Leidinyje glaustai apibrėžiamos pagrindinės darbo rinkos sąvokos. Yra terminų, tiesiogiai nesusijusių su darbo rinka, bet randamų ją apibūdinančių parametrų apibrėžimuose. Tai aiškinamasis verčiamasis žodynas. Pirmojoje jo dalyje pateikti lietuviški terminai ir jų apibrėžimai ar platesni paaiškinimai. Lietuviški terminai sukirčiuoti. Antrąją dalį sudaro lietuvių-anglų, anglų-lietuvių kalbų rodyklės. Abejose dalyse terminai išdėstyti pagal abėcėlę.

Elgesio kultūra: žodynėlis / V. Žemaitis; Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas, Lietuvos etinės kultūros draugija „Ethos". – Vilnius: LFSI, 1998. – 81, [1] p.

Šiame žodynėlyje aiškinama apie 100 svarbesnių išsiauklėjimo, mandagumo ir etiketo sąvokų, cituojami žymių žmonių posakiai. Gale

įdėta šių žmonių pavardžių rodyklė. Kai kurie terminai turi etimologijos paaiškinimus. Antraštiniai terminai nekirčiuoti. Dėstymas – abėcėlinis. Leidinys skirtas pedagogams, mokinių tėvams, studentams ir kitiems, besidomintiems elgesio kultūros klausimais.

Kultūrinių augalų ir piktžolių vardynas (lietuvių, lotynų, anglų, vokiečių, lenkų ir rusų kalbomis) / parengė A. Grigas, I. Grigienė, D. Kisielienė. – Akademija (Kėdainių raj.): Lietuvos ž. ū. konsultavimo tarnyba, 1998. – 251, [1] p.

Verčiamajame žodyne be gerai žinomų kultūrinių augalų ir įprastų segetalinių piktžolių vardų pateikiami ir pievose augančių augalų, daugelio pakelių, pagriovių piktžolių, vandens augalų, trukdančių žmogaus ūkinei veiklai ir laikytinų piktžolėmis, vardai. Nėra dekoratyvinių augalų vardų. Įdėta apie 1000 pavadinimų. Prie augalo genties pavadinimo skliausteliuose nurodomas ir šeimos, kuriai priklauso tos genties augalai, pavadinimas lietuvių ir lotynų kalbomis, po jų pateikiami atitikmenys kitomis kalbomis. Gale įdėtos lotyniškų, angliškų, vokiškų, lenkiškų, rusiškų pavadinimų rodyklės. Ir žodyne, ir rodyklėse terminai išdėstyti abėcėline lizdine tvarka. Yra lotyniškų augalų vardų autorių pavardžių ir jų sutrumpinimų rodyklė. Lietuviški terminai sukirčiuoti. Žodynas turėtų padėti mokslo darbuotojams, dėstytojams, žemės ūkio konsultantams, studentams rasti reikiamus augalų pavadinimus ir jų sinonimus įvairiomis kalbomis. Vardyno aprobata: „Valstybinė lietuvių kalbos komisija prie Lietuvos Respublikos Seimo neprieštarauja".

Literatūros terminų žodynas. – Sąs. 2: Eilėdara / parengė J. Girdzijauskas. – Vilnius: Baltos lankos, [1998]. – 61, [3] p.

Šiame aiškinamajame verčiamajame žodyne yra arti 600 teorinių sąvokų bei terminų, apibūdinančių daugiausia europietiškosios poezijos eiliavimą. Terminų aiškinimus autoriai papildė lietuvių eilėtyros duomenimis ir lietuviškais pavyzdžiais. Nesistengta aiškinti sudėtinių terminų, kurių reikšmė aiški iš juos sudarančių dėmenų reikšmių. Aiškinama pagrindinių terminų etimologija ir nurodomi jų atitikmenys prancūzų, anglų, vokiečių, lenkų, rusų, kai kada graikų ir

lotynų, italų ir ispanų kalbomis. Lietuviški terminai sukirčiuoti. Dėstymas – abėcėlinis. Rodyklių nėra.

Moderniosios literatūros teorijos žinynas / J. Hawthorn; iš anglų kalbos vertė D. Čiočytė; specialioji redaktorė E. Jakaitienė. – Vilnius: Tyto alba, 1998. – 360 p.

Tai antrojo šio žodyno leidimo vertimas į lietuvių kalbą. Angliškai šis leidinys vadinasi „A glossary of contemporary literary theory", lietuviškai jis pavadintas žinynu, tačiau tai ne kas kita, kaip aiškinamasis ar enciklopedinis terminų žodynas. ISO standarte „Terminology work. Vocabulary" (1997) terminas *glossary* išskiriamas kaip terminų žodyno atmaina. Šiame leidinyje pateikiami lietuviški literatūros teorijos terminai ir angliški atitikmenys, iš kurių buvo versta. Kiekvienas terminas turi platų paaiškinimą. Paaiškinimuose didžiosiomis raidėmis išspausdinti terminai turi atskirus straipsnius. Skyriuje „Kaip naudotis žinynu" pateiktas sąrašas daugelio knygoje esančių terminų, sugrupuotų pagal jų intelektines asociacijas ir kilmę. Yra nuorodų, ką skaityti papildomai. Lietuviški terminai nekirčiuoti. Rodyklių nėra.

Mokyklinis istorijos ir mitologijos terminų žodynėlis: Senovės Graikija ir Roma / sudarė K. Ponelienė. – Kaunas: Šviesa, 1998. – 64, [4] p.

Aiškinamajame žodynėlyje pateikiami bemaž visi terminai, kuriuos mokiniai aptinka mokydamiesi senovės istorijos. Šalia termino pateikiamas jo etimologijos aiškinimas. Ir terminai, ir tikriniai vardai sukirčiuoti. Dėstymas – abėcėlinis. Žodyno aprobata: „Valstybinė lietuvių kalbos komisija prie Lietuvos Respublikos Seimo neprieštarauja".

Mokyklinis istorijos žodynas / [sudarė A. Endzinas]; Šilutės 4-oji vid. m-kla. – Šilutė: Prūsija, 1998. – 158, [1] p.

Šis terminų žodynas-žinynas, apimantis visą vidurinės mokyklos istorijos kursą, – Šilutės 4-osios vidurinės mokyklos mokytojų ir mokinių bendro darbo rezultatas. Jame pateikiama iki 2000 antraštinių

terminų ir tikrinių vardų. Prie kai kurių terminų yra jų etimologijos aiškinimai. Terminai išdėstyti pagal abėcėlę. Lietuviški terminai sukirčiuoti.

Trumpas anglų-lietuvių ir lietuvių-anglų kalbų augalų biologijos terminų žodynas: Apie 7000 terminų / parengė O. Rupainienė. – Vilnius, 1998. – 428, [3].

Verčiamajame žodyne pateikti ne tik augalų fiziologijos, bet ir bendrosios biologijos, biochemijos, biofizikos, enzimologijos, citologijos, elektroninės mikroskopijos, augalininkystės terminai, dažniausiai biologiniuose tyrimuose naudojamų augalų pavadinimai. Įdėta ir genetikos, chemijos terminų, bendrųjų mokslinėje literatūroje vartojamų žodžių.

Veterinarinės anatomijos, histologijos ir embriologijos terminai = Nomina anatomica, histologica et embryologica veterinaria / sudarė L. Daugnora ir kt.; Lietuvos veterinarijos akademija. Anatomijos ir histologijos katedra. – Kaunas: Candela, 1998. – 178, [1] p.

Šis žodynas parengtas pagal Tarptautinio veterinarinės anatomijos nomenklatūros komiteto ir Pasaulio veterinarijos anatomų asociacijos 1994 m. parengtą leidinį, kurį sudaro „Nomina anatomica veterinaria“, „Nomina histologica“, „Nomina embryologica veterinaria“. Šį žodyną taip pat sudaro trys dalys – veterinarinės anatomijos terminai, histologijos terminai ir embriologijos terminai. Kiekvienos dalies terminai suskirstyti į poskyrius. Pirmiau pateikiami lotyniški terminai. Lietuviški terminai sukirčiuoti. Kiekvieno skyriaus gale yra lietuviškų terminų rodyklės. Leidinio pradžioje įdėtos lotyniškų daiktavardžių ir būdvardžių linksniuočių lentelės. Šio žodyno leidybai pritarė Valstybinė lietuvių kalbos komisija.

Tarptautinis pagrindinių ir bendrųjų metrologijos terminų žodynas / parengė V. Valiukėnas, P. J. Žilinskas. – 2-asis patais. leid. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos inst., 1998. – 93, [1] p.

Universalus meno žodynas: nuo seniausiųjų laikų iki dabarties / iš vok. k. vertė O. Aleksa, J. Kunčinas, L. Veršulienė. – Kaunas: Šviesa, 1998. – 479 p.

Šiame iliustruotame enciklopedinio pobūdžio žodyne yra 2853 straipsniai, kuriuose rašoma apie pasaulio dailę ir architektūrą. Kadangi žodynas sudarytas Vokietijoje, tai daugiausia dėmesio jame skiriama vokiečių menininkams, dar italų. Yra glaustos menininkų gyvenimo ir kūrybos apžvalgos. Gvildenami ir meno teorijos, ir istorijos dalykai. Žodynas pravartus dailės mokyklų studentams, menotyrininkams ir šiaip meno vertintojams. Terminai ir pavardės išdėstyti pagal abėcėlę. Terminai nekirčiuoti.

Vokiečių-lietuvių, lietuvių-vokiečių kalbų teisės terminų žodynas = Deutsches-litauisches, litauisches-deutsches Juristisches Wörterbuch / E. Volungevičienė. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius: Žodynas, 1998. – 281, [1] p.

Žemės ūkio enciklopedija. T. 1: Aberdynai–Juškienė / [mokslinė redakcinė taryba: A. Kusta (pirmininkas) ... et al.]. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos inst., 1998. – 699, [1] p.

Iliustruotoje enciklopedijoje aiškinami agronomijos, aplinkos inžinerijos, miškotyros, veterinarinės medicinos, zootechnikos, žemėtvarkos, žemės ūkio ekonomikos ir žemės ūkio inžinerijos terminai, aprašomos mokslo ir mokymo įstaigos, pristatomi žymesnieji mokslo darbuotojai. Tai pirmasis iš trijų planuojamų tomų, kuriuose bus per 10000 straipsnių. Enciklopedijoje ketinama aptarti apie 25000 žemės ūkio mokslo terminų. Šalia pagrindinių terminų pateikiami jų sinonimai, nurodomos neteiktinos terminų formos, prie biologijos ir veterinarijos terminų yra jų lotyniški atitikmenys. Daugelis terminų turi etimologijos aiškinimus. Visi antraštiniai žodžiai sukirčiuoti. Dėstymas – abėcėlinis. Leidinys skirtas ne tik žemės ūkio specialistams, bet ir kitų šakų darbuotojams.

Sudarė *Jolanta GAIVENYTĖ*